

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kansanopistojen valtionavusta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan kansanopistojen valtionavusta annetun lain muuttamista. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka nojalla työnantajan henkilöstölleen tilaaman aikuis-koulutuksen kustannuksia ei pidetä kansanopiston valtionapuun oikeuttavina kustannuksina. Kansanopisto voi periä koulutuksesta maksun. Edelleen lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös valtion korvausvelvollisuudesta väestökirjalain mukaista kotipaikkaa vailla olevan peruskoulu-, lukio- tai ammatilliseen peruskoulutukseen osallistuvan opiskelijan osalta. Opetuksen järjestämiseen liittyen ehdotetaan kurssien vähimmäiskesto muutettavaksi

kolmesta päivästä 15 tuntiin ja lisättäväksi säännös koulutuksen järjestämisestä etäopetuksena. Kansanopiston oman henkilöstön koulutus- ja matkakustannuksia koskevia säännöksiä ehdotetaan tarkistettaviksi. Toimivaltaa ehdotetaan siirrettäväksi valtioneuvoston yleisistunnolta opetusministeriölle ja opetusministeriöltä kouluhallitukselle. Eräitä valtionopetusäännöksiä ehdotetaan selkeytettäväksi.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi myös opiskelijoiden ottamista ja kurinpitoa koskevat säännökset sekä valtuutusäännökset.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1991.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

1.1. Nykyinen tilanne

Kansanopistoja koskevat säännökset uudistettiin kokonaisuudessaan vuonna 1984 voimaan tulleella kansanopistojen valtionavusta annetulla lailla (542/84). Opiskelijoiden opintososiaalisten etujen tarkistamiseksi säännöksiä muutettiin vuonna 1988.

Kansanopistoja on yhteensä 93, joista 89 on yksityisen yhteisön ylläpitämiä. Kansanopistojen yhteenlasketut opiskelijamäärät ovat jakautuneet siten, että perusoppijaksojen opiskelijamäärä on ollut noin 5 800 ja kurssiopiskelijoiden määrä noin 60 000.

Opetus kansanopistoissa järjestetään perusoppijaksoina ja kursseina. Perusoppijakso voi olla linjajakoinen. Ammatillista peruskoulutusta ja todistukseen johtavaa peruskoulu- tai lukio-opetusta varten on aina perustettava oma linja. Linjojen perustamiseen on haettava kouluhallituksen suostumus.

Opiskelijoiden kotikunnat osallistuvat peruskoulu- ja lukiolinjan sekä ammatillisen peruskoulutuksen linjan kustannuksiin samalla tavalla kuin ammatillisissa oppilaitoksissa peruskoulutuksen kustannuksiin.

Laki mahdollistaa ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen antamisen sekä nuorisosaasteen koulutuksena että aikuiskoulutuksena. Ammatillinen peruskoulutus on järjestetty ammatillista koulutusta koskevien kehittämisohjelmien mukaisena. Toisessa kehittämisohjelmassa on

myös tehty mahdolliseksi ammatillisen koulutuksen aikuissovellutusten käynnistäminen kansanopistoissa.

Kansanopistot ovat järjestäneet ammatillista lisäkoulutusta lähinnä täydennyskoulutuskursseina. Kouluhallituksen tekemä selvitys työvuoden 1987—88 tilanteesta osoitti, että henkilöstökoulutuskursseille osallistui noin 2 400 opiskelijaa eli vajaa 5 % kurssiopiskelijoista.

Opistot saavat voimassa olevan lain nojalla valtionapua 80 prosenttia laissa säädettyjen menojen aiheuttamista kustannuksista. Ammatillisen peruskoulutuksen, lukio- ja peruskouluopetuksen aiheuttamiin kustannuksiin valtionapu määräytyy kuitenkin ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83) mukaisen kantokykyluokkiin sidotun asteikon mukaisesti 51—86 %. Muut valtionavun perusteena olevat kustannukset kuin palkkaus- ja vuokra- ja vuokra-arvokustannukset muodostuvat opiskelijaviikkokohtaisesti lasketuista kustannuksista.

1.2. Ehdotetut muutokset

Ammatillisen aikuiskoulutuksen rahoittamisen suunnitteluperiaatteista 6 päivänä maaliskuuta 1987 annetussa valtioneuvoston päätöksessä ja ammatillisen aikuiskoulutuksen kehittämisestä 24 päivänä maaliskuuta 1988 annetussa valtioneuvoston päätöksissä määritellään ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestämisen ja rahoituksen vastuunjako. Koulutus jaetaan omaehtoiseen, henkilöstö- ja työllisyyskoulutukseen. Henkilöstökoulutus on ammatillista aikuiskoulutusta, johon osallistutaan työnantajan määrääminä. Rahoitusvastuu koulutuksesta on työnantajalla.

Näiden periaatteiden toteuttamiseksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka nojalla ulkopuolisen työnantajan kansanopistolta tilaaman aikuiskoulutuksen kustannuksia ei pidetä kansanopiston valtionapuun oikeuttavina kustannuksina. Kansanopisto voi periä koulutuksesta maksun, josta sopiminen jää opiston ja tilaajan väliseksi asiaksi. Maksulliseen palvelutoimintaan liittyen on kurssikeskustoimikunnan mietinnössä (komiteamietintö 1988:34) arvioitu joidenkin oppilaitosten saaman välillisen valtion rahoituksen olevan noin kolmasosa koulutuspäivän todellisesta hinnasta. Päämääränä on, että ammatillista aikuiskoulutusta antavat laitokset olisivat suurin

piirtein samalla lähtöviivalla ammatillisen aikuiskoulutuksen julkisen rahoituksen suhteen.

Työvoimaviranomaisten hankkiman työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen rahoituksesta on säädetty erikseen. Omaehtoinen ammatillinen aikuiskoulutus on edelleen tarkoitettu rahoittaa valtionavun alaisena toimintana.

Kansanopistojen päätoimisen henkilöstön työnantajan osoittamaan koulutukseen osallistumisesta tulisi ehdotuksen mukaan valtionapuun oikeuttavaa toimintaa. Kansanopistojen kokonaispalkkasumma on noin 180 miljoonaa markkaa, josta päätoimisen henkilöstön osuus on noin 160 miljoonaa markkaa. Opistoille on Suomen Kansanopistoyhdistys antanut suosituksen käyttää omaan henkilöstökoulutukseen noin yhden prosentin palkkasummasta eli yhteensä noin 1,2—1,5 miljoonaa markkaa.

Työpaikkaharjoittelussa on vuosittain lähinnä neljännen työvuoden aikana noin 350 opiskelijaa. Harjoittelun lyhyden takia opettajan opastus- ja tarkastuskäyntejä ei voi olla useita. Keskimääräisiksi matkakustannuksiksi on arvioitu 200 markkaa kertaa kohden. Voimassa olevan lain mukaan nämä matkakustannukset jäävät valtionavun ulkopuolelle. Ne ehdotetaan lisättäväksi kansanopiston valtionapuun oikeuttavien menojen luetteloon.

Henkilöstön täydennyskoulutuksesta ja opiskelijoiden työpaikkaharjoittelusta aiheutuvat opettajien matkakustannukset ovat esimerkiksi ammatillisissa oppilaitoksissa valtionapuun oikeuttavia menoja.

Laissa on säännökset kotikuntien korvausvelvollisuudesta ammatilliseen peruskoulutukseen, lukio- tai peruskouluopetukseen osallistuvien opiskelijoiden osalta. Kotikuntaa vailla olevien opiskelijoiden osalta korvausvelvollisuus esimerkiksi ammatillisissa oppilaitoksissa on valtiolla. Mainitun koulutuksen osalta vastaava valtion korvausvelvollisuutta koskeva säännös lisättäisiin lakiin.

Kurssien vähimmäispituus ehdotetaan muutettavaksi kolmesta päivästä 15 tunniksi. Lakiin lisättäisiin myös säännös, jonka nojalla koulutusta voitaisiin järjestää etäopetuksena.

Hallinnon yleisten kehittämisperiaatteiden mukaisesti eräitä lupamenettelyjä ja valtionavun myöntäminen kaikilta osin siirretään opetusministeriöltä kouluhallitukselle. Kansanopiston perustamisluvan muuttamista ja omistusoikeuden siirtoa koskevat säännökset ehdotetaan siirrettäväksi asetuksesta lakiin. Lakiin lisättäisiin myös säännös, jonka nojalla valtio-

neuvosto voisi peruuttaa kansanopistolle myönnetyn perustamisluvan.

Erivapausmenettelyä koskevia säännöksiä tarkistettaisiin siten, että kansanopiston rehtorin erivapauden myöntäminen siirretään valtioneuvoston yleisistunnolta ministeriölle. Opettajien erivapautta koskeva säännös ehdotetaan lisättäväksi lakiin.

2. Asian valmistelu

Opetusministeriö asetti 1 päivänä joulukuuta 1988 työryhmän, jonka tehtävänä oli tarkistaa muun ohella kansanopistoja koskevaa lainsäädäntöä. Työryhmän muistiosta on pyydetty lausunto 19 taholta. Työryhmän työ ja lausunnot ovat ehdotuksen pohjana. Ehdotuksesta on pyydetty valtiovarainministeriön lausunto.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 a §. Jatkolinjakoulutuksella tarkoitetaan lisäkoulutuksen järjestämistä samalla tavoin kuin ammatillisista oppilaitoksista annetun lain (487/87) mukaan ammatillinen lisäkoulutus voidaan järjestää jatkolinjoina. Jatkolinjakoulutusta antavan linjan perustamiseen ja muuttamiseen opiston tulisi saada lupa kouluhallitukselta, kuten on säädetty yleensäkin linjojen osalta. Tällainen linja voitaisiin perustaa lähinnä sellaisen ammatillisen koulutuksen alalle, jolla opistossa järjestetään ammatillista peruskoulutusta, esimerkiksi nuorisotoiminnan ohjaajia koulutettaisiin erityisryhmien ohjaajiksi.

2 §. Kansanopistojen valtionapuun oikeuttaviin menoihin ehdotetaan lisättäväksi menot sellaisesta koulutuksesta, johon kansanopiston oma päätoiminen henkilöstö osallistuu työnantajansa määräyksestä. Samoin valtionapuun oikeuttaviksi menoiksi tulisivat ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden pakolliseen työpaikkaharjoitteluun liittyvät opettajien matkakustannukset harjoittelupaikkoihin.

2 a §. Ehdotuksen mukaan jatkolinjakoulutuksessa olevilla opiskelijoilla olisi samat opintososiaaliset edut kuin ammatillisen perus-

3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Opistojen oman päätoimisen henkilöstön henkilöstökoulutusmenojen sisällyttäminen suoriteperusteisiin valtionapumenoihin merkitsisi noin 1—1,2 miljoonan markan valtionapuun oikeuttavia menoja. Opiskelijoiden työpaikkaharjoitteluun liittyvistä opettajien matkakustannuksista aiheutuvat valtionapumenot olisivat noin 56 000 markkaa.

Maksullisena palvelutoimintana järjestettävän henkilöstökoulutuksen on arvioitu vähentävän valtionapumenoja noin 2 miljoonaa markkaa. Ehdotuksen kokonaisvaikutukset valtion menoihin eivät ole olennaiset.

koulutuksen linjoilla. Näiden linjojen käyttö-kustannusten valtionapu määräytyisi samalla tavalla kuin kansanopistojen ammatillisen peruskoulutuksen valtionapu määräytyy voimassa olevan lain mukaan.

2 c §. Työnantajan kansanopistosta henkilöstölleen tilaaman aikuiskoulutuksen aiheuttamia kustannuksia ei pidetä kansanopiston valtionapuun oikeuttavina menoina. Oppilaitos perii järjestämästään koulutuksesta maksun.

Sensijaan omaehtoiseen ammatilliseen aikuiskoulutukseen valtionapu myönnettäisiin voimassa olevien valtionapusäännösten mukaisesti. Koulutuksen rahoitukseen osallistuisivat valtio ja kurssimaksujen muodossa opiskelijat itse. Kansanopistojen antaman aikuiskoulutuksena järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen rahoitukseen osallistuvat myös opiskelijoiden kotikunnat kantokikyloukkansa mukaisesti.

Koulutuksen maksuista ei säädetä, vaan niistä sopivat koulutuksen tilaaja ja opisto.

4 §. Kansanopiston kurssien vähimmäispituus alennettiin vuoden 1984 lainsäädäntöuudistuksessa kolmeen päivään. Tämä mahdollisti viikonloppukurssit. Varsin yleinen käytäntö on opistoissa se, että kurssin avauspäivä supis-

tuu lyhyeen esittäytymiseen ja orientaatioon. Tehokas opiskelu keskittyy varsin yleisesti kahteen päivään. Ehdotuksessa lähdetään kurssien vähimmäispituuden määrittelemisestä tunti-kohtaisena. Kurssin tulisi näin koostua vähintään 15 tunnista.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännös etäopetuksesta. Kansanopiston sisäoppilaitosluonteesta ei luovuttaisi, mutta kansanopisto voisi järjestää myös koulutusta, jossa osa opiskelusta tapahtuisi etäopiskeluna.

Kansanopiston perustamisluvan muuttamista ja omistusoikeuden siirtoa koskevat säännökset ovat asetuksessa. Säännökset koskevat kuitenkin kansanopiston toimintaan olennaisesti vaikuttavia päätöksentekovaltuuksia, minkä vuoksi säännösten tulee olla laissa.

4 a §. Opiskelijaksi ottamisesta ja opiskelijan kurinpidosta on säädetty kansanopistojen valtionavusta annetussa asetuksessa (563/84). Molemmissa toimenpiteissä on kuitenkin kysymys opiskelijan oikeuksista ja oikeusturvasta. Sen vuoksi opiskelijaksi ottamisesta ja kurinpitokeinona käytettävästä erottamisesta on säädettävä laissa. Tähän liittyen ehdotetaan lisättäväksi lakiin 15 a §, jossa säädetään muutoksenhausta opiskelijan erottamista koskevaan yksityisen kansanopiston rehtorin tai johtokunnan päätökseen. Vastaava muutoksenhakusäännös on voimassa olevassa kansanopistojen valtionavusta annetussa asetuksessa. Opiskelijoiden oikeusturvan kannalta on kuitenkin tarpeellista, että säännös on laissa eikä asetuksessa. Muusta muutoksenhakumenettelystä säädettäisiin asetuksella.

5 §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että luvan opiskelijaviikkojen vähimmäismäärän alitukseen ja opetuksen enimmäismäärän ylitykseen kansanopistolle antaisi opetusministeriön sijasta kouluhallitus. Opiskelijaviikkojen säädetyin vähimmäismäärän alittamiseen tarvittaisiin aina kouluhallituksen lupa. Kouluhallitus määräisi myös alituksesta mahdollisesti aiheutuvasta valtionavun vähennyksestä. Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi säännös 650 opiskelijaviikon alarajasta. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka nojalla opetusministeriö kouluhallituksen esityksestä voi lopettaa kansanopiston valtionavun, jos opiskelijaviikkojen yhteismäärä alenee lain 4 §:n 6 kohdassa tarkoitettua vähimmäismäärästä olennaisesti ja pysyväisluonteisesti.

10 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka nojalla kokeilussa voitaisiin poiketa lain säännöksistä. Asetuksessa säädettäisiin siitä, missä määrin poikkeaminen on mahdollista.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi 3 momentti. Säännöksen nojalla voitaisiin kansanopistolle kokeiluvaltionavun lisäksi myöntää valtionapua kansanopistojen tai aikuiskoulutuksen kehittämistehtäviä varten valtion tulo- ja menoarvioon varatun määrärahan rajoissa. Opistoilla on meneillään kehittämishankkeita, joihin ei varsinaista kokeilua liity. Näihin hankkeisiin ei voimassa olevan lain nojalla voida myöntää valtionapua.

11 ja 14 §. Kouluhallitus on myöntänyt kansanopistolle käyttökustannusten lakisääteisen valtionavun ja harkinnanvaraiset valtionavut, lukuun ottamatta lisäavustusta ja lain 11 §:ssä tarkoitettua rakentamisen valtionapua. Viimeksi mainitun valtionavun ja lisäavustuksen myöntäminen kansanopistolle ehdotetaan siirrettäväksi opetusministeriöltä kouluhallitukselle. Valtionapuviranomaisena toimisi kaikilta osin kouluhallitus. Lainan myöntäminenkään ei jäisi enää opetusministeriön tehtäväksi, koska lainaa koskeva säännös ehdotetaan poistettavaksi 11 §:stä.

Kouluhallitus tarvitsee vuosittain kansanopistolta tietoja, jotta se voi myöntää opisto-kohtaisen valtionavun eli valtionavun ennakoita ja loppusuorituksen. Kouluhallitus tarvitsee myös tietoja opiskelijaviikko-kohtaisen markkamäärän laskemiseksi. Koska kaikkia asiakirjoja ja niiden toimitusaikoja ei ole aiheellista luetella laissa, valtuutetaan kouluhallitus antamaan asiasta ohjeita.

Kouluhallitus valtionapuviranomaisena, opistojen kokeilujen valvojana sekä lähimpänä toiminnan kehittämistä vastaavana valtionviranomaisena tarvitsee tietoja myös opetuksen järjestämisestä. Asetuksella tulnaisiin säätämään niistä asiakirjoista, joita kansanopiston on toimitettava kouluhallitukselle sekä toimitamisen ajankohdista. Pykälän 2 momentissa säädetyistä asioista on säännökset voimassa olevassa kansanopistojen valtionavusta annetussa asetuksessa. Koska säännökset ovat opistoja velvoittavia ja opistoista suurin osa on yksityisiä, säännösten on oltava laissa.

14 d §. Valtio korvaisi ehdotuksen mukaan kansanopiston ylläpitäjälle kotikuntaa vailla olevien opiskelijoiden osalta sen, mitä opiskelijan kotikunta on velvollinen korvaamaan tai

maksamaan opiston ylläpitäjälle voimassa olevan lain mukaan.

15 a §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä 4 a §:n perusteluissa esitetystä syystä.

16 §. Valtionavun lakkaamista koskevaa pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että estetään sellaiset hankkeet, joissa valtionavun määrää on tarkoitus lisätä myymällä vuokra- arvotilat esimerkiksi kiinteistöosakeyhtiölle tai vastaavalle, joka vuokraa sitten samat tilat opistolle valtionapuun oikeuttavina. Nykyinen pykälä lähtee valtionavun palautuksesta vain niissä tapauksissa, joissa opistotoiminta tai tilojen käyttö tämän lain mukaiseen tarkoitukseen loppuu. Valtionavun palautus koskee sekä vuokra-arvoon myönnettyä valtionapua että harkinnanvaraista valtionapua.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka nojalla kansanopistolle myönnetty perustamislupa voitaisiin peruuttaa. Voimassa olevien säännösten perusteella on ollut epäsel-

vää, miten luvan peruuttamisen käytännössä tulisi tapahtua.

17 §. Voimassa olevasta laista on puuttunut oikeus myöntää erivapaus kansanopiston opettajan virkaan tai toimeen. Käytännössä on kuitenkin ilmennyt tarvetta erivapauden myöntämiseen. Erivapausmenettelyä koskeva säännös ehdotetaan lisättäväksi lakiin. Erivapauden myöntäisi opetusministeriö. Rehtorien osalta erivapauden myöntäminen ehdotetaan siirrettäväksi valtioneuvoston yleisistunnolta opetusministeriölle.

2. Voimaantulo

Hallituksen esitykseen sisältyvä laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1991.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kansanopistojen valtionavusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kansanopistojen valtionavusta 13 päivänä heinäkuuta 1984 annetun lain (542/84) 1 a §:n 2 momentti, 2 §:n 3 kohta, 2 a §, 4 §:n 5 kohta, 5 §:n 1 ja 2 momentti, 10 §:n 2 momentti, 11 ja 14 §, 16 §:n 2 momentti ja 17 §,

sellaisina kuin niistä ovat 1 a §:n 2 momentti, 2 a §, 5 §:n 1 ja 2 momentti sekä 14 § 29 päivänä tammikuuta 1988 annetussa laissa (95/88), sekä

lisätään lakiin uusi 2 c §, 4 §:ään uusi 2 ja 3 momentti, lakiin uusi 4 a §, 5 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 29 päivänä tammikuuta 1988 annetulla lailla uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, 10 §:ään uusi 3 momentti, lakiin uusi 14 d ja 15 a § sekä 16 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi seuraavasti:

1 a §

Kansanopistoon, joka on saanut peruskoululain (476/83) 43 §:n 2 momentin nojalla luvan antaa todistuksia peruskoulun oppimäärän tai sen osan suorittamisesta taikka lukiolain (477/83) 23 §:n 5 momentin nojalla luvan antaa todistuksia lukion oppimäärän tai sen osan suorittamisesta, tulee tämän opetuksen järjestämiseksi perustaa peruskoululinja ja lukiolinja. Kansanopistoon, jossa annetaan ammatillista peruskoulutusta tai jatkolinjakoulutusta, on perustettava tätä koulutusta varten oma linja.

2 §

Kansanopisto, joka täyttää säädetyt ehdot, saa 80 prosenttia valtionapua kohtuullisiin käyttökustannuksiin, joihin luetaan:

3) tuntiopettajien ja luennoitsijoiden sekä yhteisten opettajien matkakustannukset ja päivärahat, ammatillisen koulutuksen työpaikka- harjoitteluun liittyvät päätoimisten opettajien matkakustannukset, opiston oman päätoimisen henkilöstön työnantajan määräämään henkilöstökoulutukseen osallistumisesta aiheutuvat menot, lämpö-, vesi-, valo- ja käyttövoimamenot, kirjastosta, opetusvälineiden ja opistoka-

luston hankkimisesta, vuokraamisesta ja kunnossapidosta sekä irtaimiston vakuuttamisesta aiheutuvat menot, jollei niihin saada valtionapua 2 kohdan perusteella, ulkopuolisten palvelujen hankkimisesta aiheutuvat menot sekä ilmoitus-, monentamis- ja toimistomenot.

2 a §

Kansanopisto, joka järjestää opetusta peruskoulu- tai lukiolinjalla taikka ammatillisen peruskoulutuksen linjalla tai jatkolinjakoulutusta antavalla linjalla, saa tästä aiheutuviin 2 §:ssä mainittuihin sekä tällaiseen koulutukseen liittyvistä valtioneuvoston päätöksen mukaisesti järjestetyistä ja annetuista opintososiaalisista eduista aiheutuviin käyttökustannuksiin 2 §:ssä säädetystä poiketen valtionapua soveltuvin osin siten kuin ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83) 6 ja 9 §:ssä säädetään.

2 c §

Työnantajan henkilöstölleen tilaamasta kansanopiston järjestämästä aikuiskoulutuksesta aiheutuvia kustannuksia ei pidetä kansanopiston valtionapuumenoina oikeuttavina menoina.

Työvoimapolitiisesta koulutuksesta säädetään erikseen.

4 §

Kansanopiston valtionavun saamisen ehtona on:

5) että opetus tapahtuu perusoppijaksoina ja kursseina siten, että vuotuinen perusoppijakso kestää vähintään 12 työviikkoa ja kurssi vähintään 15 opetustuntia;

Kansanopiston opetusta voidaan järjestää myös etäopetuksena siten kuin asetuksella säädetään ja sen nojalla tarvittaessa opetusministeriö määrää.

Kansanopiston perustamisluvan muutoksesta ja omistusoikeuden siirrosta päättää opetusministeriö.

4 a §

Kansanopiston opiskelijaksi ottamisen perusteista säädetään asetuksella ja sen nojalla määrätään tarvittaessa opetusministeriön päätöksellä.

Opiskelijan, joka ei noudata kansanopiston järjestyssääntöjä ja joka ei ole asetuksessa

säädetyllä kurinpitokeinolla ojennettavissa, voi rehtori erottaa enintään kahden kuukauden määräajaksi tai johtokunta lopullisesti.

5 §

Jos opiskelijaviikkojen yhteismäärän keskiarvo kahtena perättäisenä työvuotena on 4 §:n 6 kohdassa säädettyä pienempi, vähennetään muun opistossa tarvittavan henkilökunnan kuin rehtorin, opettajien ja luennoitsijoiden palkkaukseen 2 §:n 1 kohdan ja 2 a §:n mukaan myönnettävästä sekä huonetilojen vuokriin, vuokra-arvoihin ja katumaksuihin 2 §:n 2 kohdan ja 2 a §:n mukaan myönnettävästä valtionavusta alitusta vastaava osuus siltä tilivuodelta, jona jälkimmäinen mainituista työvuosista päättyy. Kouluhallitus voi erityisestä syystä myöntää opistolle, joka sijaitsee saaristoalueella tai harvaan asutulla seudulla tai jonka opetus on tarkoitettu pienelle erityisryhmälle, oikeuden määrääjäksi alittaa 4 §:n 6 kohdassa tarkoitettua vähimmäismäärän. Kouluhallitus voi määrätä alitusta vastaavan valtionavun vähentämisestä osittain tai kokonaan.

Jos opetuksen määrän keskiarvo kahtena perättäisenä työvuotena on 4 §:n 8 kohdassa säädettyä suurempi, vähennetään opettajien ja luennoitsijoiden palkkaukseen 2 §:n 1 kohdan ja 2 a §:n mukaan myönnettävästä valtionavusta ylitystä vastaava osuus siltä tilivuodelta, jona jälkimmäinen mainituista työvuosista päättyy. Kouluhallitus voi myöntää opistolle määrääjäksi oikeuden joko koko opetuksen määrän tai sen jonkin osan ylitykseen.

Kouluhallituksen esityksestä opetusministeriö voi lopettaa kansanopiston valtionavun, jos opiskelijaviikkojen yhteismäärä alenee 4 §:n 6 kohdassa tarkoitettua vähimmäismäärästä olennaisesti ja pysyväisluonteisesti.

10 §

Kokeiluvaltionavun myöntämisen edellytyksenä on, että kouluhallitus on hyväksynyt suunnitelman kokeilua varten. Kokeilussa voidaan poiketa tämän lain säännöksistä siten kuin asetuksella säädetään ja sen nojalla opetusministeriö tarvittaessa määrää.

Kehittämistehtäviä varten voidaan kansanopistolle myöntää valtionapua valtion tulo- ja menoarvioon varatun määrärahan rajoissa.

11 §

Kansanopistolle voidaan myöntää omien huonetilojen hankkimiseen, laajentamiseen ja perusparannuksiin valtionapua valtion tulo- ja menoarviossa tarkoitukseen osoitetusta määrärahasta. Valtionavun saamisen ehtona on, että kansanopiston omien tilojen hankkimiselle ja niiden laajentamiselle on ennen hankkimista tai laajentamista saatu kouluhallituksen lupa.

14 §

Kouluhallitus myöntää tässä laissa tarkoitetun valtionavun ja lisävastuuden.

Kansanopiston on toimitettava kouluhallitukselle sen antamien ohjeiden mukaisesti tarvittavat tiedot valtionavun ja lisävastuuden määräämiseksi. Lisäksi opiston on toimitettava kouluhallitukselle sen tarvitsemat tiedot opetuksen järjestämisestä siten kuin asetuksella säädetään.

14 d §

Jos opiskelijalla ei ole 14 c §:ssä tarkoitettua kotikuntaa, suoritetaan valtion varoista oppilaitoksen ylläpitäjälle 14 a §:ssä tarkoitettua korvausta tai 14 b §:ssä tarkoitettua maksuosuutta vastaavat kustannukset kouluhallituksen vahvistamien perusteiden mukaisesti.

15 a §

Yksityisen kansanopiston rehtorin tai johtokunnan 4 a §:n 2 momentin nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukseen siten kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

Muutoksenhausta muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun yksityisen kansanopiston johtokunnan tai muun hallintoelimen tekemään päätökseen säädetään asetuksella.

16 §

Jos valtionavun maksaminen kansanopistolle on keskeytetty tai lopetettu, valtioneuvosto voi peruuttaa opiston perustamisluvan. Kouluhallitus voi kansanopiston ylläpitäjää kuuluttuaan saattaa perustamisluvan peruuttamista koskevan asian ilman ylläpitäjän hakemustakin valtioneuvoston päätettäväksi.

Jos opiston valtionapu on lopetettu tai jos opisto on lopettanut toimintansa tai jos valtionavulla hankittua omaisuutta lakataan käyttämästä tämän lain mukaiseen tarkoitukseen tai jos opiston vuokra-arvoon oikeuttavat tilat myydään tai luovutetaan opiston toimintaa lakkauttamatta, on myönnettyä valtionapua vastaava osuus omaisuuden käyvästä arvosta palautettava valtiolle, jollei opetusministeriö erityisestä syystä toisin päätä.

17 §

Rehtorin ja opettajan kelpoisuusvaatimuksista säädetään asetuksella ja sen nojalla tarvittaessa määrätään opetusministeriön päätöksellä. Opetusministeriö voi erityisestä syystä myöntää kelpoisuusvaatimuksista erivapauden.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1991.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöön panemiseksi tarpeellisiin toimiin.

Helsingissä 19 päivänä lokakuuta 1990

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Opetusministeri *Ole Norrback*

Laki

kansanopistojen valtionavusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kansanopistojen valtionavusta 13 päivänä heinäkuuta 1984 annetun lain (542/84) 1 a §:n 2 momentti, 2 §:n 3 kohta, 2 a §, 4 §:n 5 kohta, 5 §:n 1 ja 2 momentti, 10 §:n 2 momentti, 11 ja 14 §, 16 §:n 2 momentti ja 17 §,

sellaisina kuin niistä ovat 1 a §:n 2 momentti, 2 a §, 5 §:n 1 ja 2 momentti sekä 14 § 29 päivänä tammikuuta 1988 annetussa laissa (95/88), sekä

lisätään lakiin uusi 2 c §, 4 §:ään uusi 2 ja 3 momentti, lakiin uusi 4 a §, 5 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 29 päivänä tammikuuta 1988 annetulla lailla uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, 10 §:ään uusi 3 momentti, lakiin uusi 14 d ja 15 a § sekä 16 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 a §

Kansanopistoon, joka on saanut peruskoululain 43 §:n 2 momentin nojalla luvan antaa todistuksia peruskoulun oppimäärän tai sen osan suorittamisesta taikka lukiolain 23 §:n 5 momentin nojalla luvan antaa todistuksia lukion oppimäärän tai sen osan suorittamisesta, tulee tämän opetuksen järjestämiseksi perustaa peruskoululinja ja lukiolinja. Kansanopistoon, jossa annetaan ammatillista peruskoulutusta, on perustettava tätä koulutusta varten oma linja.

Kansanopistoon, joka on saanut peruskoululain (476/83) 43 §:n 2 momentin nojalla luvan antaa todistuksia peruskoulun oppimäärän tai sen osan suorittamisesta taikka lukiolain (477/83) 23 §:n 5 momentin nojalla luvan antaa todistuksia lukion oppimäärän tai sen osan suorittamisesta, tulee tämän opetuksen järjestämiseksi perustaa peruskoululinja ja lukiolinja. Kansanopistoon, jossa annetaan ammatillista peruskoulutusta *tai jatkolinjakoulutusta*, on perustettava tätä koulutusta varten oma linja.

2 §

Kansanopisto, joka täyttää säädetyt ehdot, saa 80 prosenttia valtionapua kohtuullisiin käyttökustannuksiin, joihin luetaan:

3) tuntiopettajien ja luennoitsijoiden sekä yhteisten opettajien matkakustannukset ja päivärahat, lämpö-, vesi-, valo- ja käyttövoimamenot, kirjastosta, opetusvälineiden ja opistokaluston hankkimisesta, vuokraamisesta ja kunnossapidosta sekä irtaimiston vakuuttamisesta aiheutuvat menot, jollei niihin saada valtionapua 2 kohdan perusteella, ulkopuolisten palvelujen hankkimisesta aiheutuvat menot sekä ilmoitus-, monentamis- ja toimistomenot.

3) tuntiopettajien ja luennoitsijoiden sekä yhteisten opettajien matkakustannukset ja päivärahat, *amatillisen koulutuksen työpaikka-harjoitteluun liittyvät päätoimisten opettajien matkakustannukset, opiston oman päätoimisen henkilöstön työnantajan määräämään henkilöstökoulutukseen osallistumisesta aiheutuvat menot*, lämpö-, vesi-, valo- ja käyttövoimamenot, kirjastosta, opetusvälineiden ja opistokaluston hankkimisesta, vuokraamisesta ja kun-

Voimassa oleva laki

2 a §
Kansanopisto, joka järjestää opetusta peruskoulu- tai lukiolinjalla tai ammatillista peruskoulutusta, saa tästä aiheutuviin 2 §:ssä mainittuihin sekä tällaiseen koulutukseen liittyvistä valtioneuvoston päätöksen mukaisesti järjestetyistä ja annetuista opintososiaalisista eduista aiheutuviin käyttökustannuksiin 2 §:ssä säädetystä poiketen valtionapua soveltuvin osin siten kuin ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain 6 ja 9 §:ssä säädetään.

4 §

Kansanopiston valtionavun saamisen ehtona on:

5) että opetus tapahtuu perusoppijaksoina ja kursseina siten, että vuotuinen perusoppijakso kestää vähintään 12 työviikkoa ja kurssi vähintään kolme päivää;

Ehdotus

nossapidosta sekä irtaimiston vakuuttamisesta aiheutuvat menot, jollei niihin saada valtionapua 2 kohdan perusteella, ulkopuolisten palvelujen hankkimisesta aiheutuvat menot sekä ilmoitus-, monentamis- ja toimistomenot.

2 a §

Kansanopisto, joka järjestää opetusta peruskoulu- tai lukiolinjalla taikka *ammattillisen peruskoulutuksen linjalla tai jatkolinjakoulutusta antavalla linjalla*, saa tästä aiheutuviin 2 §:ssä mainittuihin sekä tällaiseen koulutukseen liittyvistä valtioneuvoston päätöksen mukaisesti järjestetyistä ja annetuista opintososiaalisista eduista aiheutuviin käyttökustannuksiin 2 §:ssä säädetystä poiketen valtionapua soveltuvin osin siten kuin ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83) 6 ja 9 §:ssä säädetään.

2 c §

Työnantajan henkilöstölleen tilaamasta kansanopiston järjestämästä aikuiskoulutuksesta aiheutuvia kustannuksia ei pidetä kansanopiston valtionapuun oikeuttavina menoina.

Työvoimapolitiitisesta koulutuksesta säädetään erikseen.

5) että opetus tapahtuu perusoppijaksoina ja kursseina siten, että vuotuinen perusoppijakso kestää vähintään 12 työviikkoa ja kurssi vähintään 15 opetustuntia;

Kansanopiston opetusta voidaan järjestää myös etäopetuksena siten kuin asetuksella säädetään ja sen nojalla tarvittaessa opetusministeriö määrää.

Kansanopiston perustamisluvan muutoksesta ja omistusoikeuden siirrosta päättää opetusministeriö.

4 a §

Kansanopiston opiskelijaksi ottamisen perusteista säädetään asetuksella ja sen nojalla määrätään tarvittaessa opetusministeriön päätöksellä.

Opiskelijan, joka ei noudata kansanopiston järjestyssääntöjä ja joka ei ole asetuksessa

Voimassa oleva laki

5 §

Jos opiskelijaviikkojen yhteismäärän keskiarvo kahtena perättäisenä työvuotena on 4 §:n 6 kohdassa säädettyä pienempi, vähennetään muun opistossa tarvittavan henkilökunnan kuin rehtorin, opettajien ja luennoitsijoiden palkkukseen 2 §:n 1 kohdan ja 2 a §:n mukaan myönnettävästä sekä huonetilojen vuokriin, vuokra-arvoihin ja katumaksuihin 2 §:n 2 kohdan ja 2 a §:n mukaan myönnettävästä valtionavusta alitusta vastaava osuus siltä tilivuodelta, jona jälkimmäinen mainituista työvuosista päättyy. Opetusministeriö voi erityisestä syystä myöntää opistolle, joka sijaitsee saaristoalueella tai harvaan asutulla seudulla tai joka on tarkoitettu antamaan opetusta pienelle erityisryhmälle, oikeuden määrääjäksi *tai toistaiseksi* alittaa 4 §:n 6 kohdassa tarkoitettua vähimmäismäärän. *Opiskelijaviikkojen yhteismäärän alennettu keskiarvo ei kuitenkaan saa olla pienempi kuin 650 opiskelijaviikkoa.*

Jos opetuksen määrän keskiarvo kahtena perättäisenä työvuotena on 4 §:n 8 kohdassa säädettyä suurempi, vähennetään opettajien ja luennoitsijoiden palkkukseen 2 §:n 1 kohdan ja 2 a §:n mukaan myönnettävästä valtionavusta ylitystä vastaava osuus siltä tilivuodelta, jona jälkimmäinen mainituista työvuosista päättyy. Opetusministeriö voi myöntää opistolle määrääjäksi *tai toistaiseksi* oikeuden joko koko opetuksen määrän tai sen jonkin osan ylitykseen.

Ehdotus

säädetyllä kurinpitokeinolla ojennettavissa, voi rehtori erottaa enintään kahden kuukauden määrääjäksi tai johtokunta lopullisesti.

5 §

Jos opiskelijaviikkojen yhteismäärän keskiarvo kahtena perättäisenä työvuotena on 4 §:n 6 kohdassa säädettyä pienempi, vähennetään muun opistossa tarvittavan henkilökunnan kuin rehtorin, opettajien ja luennoitsijoiden palkkukseen 2 §:n 1 kohdan ja 2 a §:n mukaan myönnettävästä sekä huonetilojen vuokriin, vuokra-arvoihin ja katumaksuihin 2 §:n 2 kohdan ja 2 a §:n mukaan myönnettävästä valtionavusta alitusta vastaava osuus siltä tilivuodelta, jona jälkimmäinen mainituista työvuosista päättyy. *Kouluhallitus* voi erityisestä syystä myöntää opistolle, joka sijaitsee saaristoalueella tai harvaan asutulla seudulla tai *jonka opetus on tarkoitettu* pienelle erityisryhmälle, oikeuden määrääjäksi alittaa 4 §:n 6 kohdassa tarkoitettua vähimmäismäärän. *Kouluhallitus voi määrätä alitusta vastaavan valtionavun vähentämisestä osittain tai kokonaan.*

Jos opetuksen määrän keskiarvo kahtena perättäisenä työvuotena on 4 §:n 8 kohdassa säädettyä suurempi, vähennetään opettajien ja luennoitsijoiden palkkukseen 2 §:n 1 kohdan ja 2 a §:n mukaan myönnettävästä valtionavusta ylitystä vastaava osuus siltä tilivuodelta, jona jälkimmäinen mainituista työvuosista päättyy. *Kouluhallitus* voi myöntää opistolle määrääjäksi oikeuden joko koko opetuksen määrän tai sen jonkin osan ylitykseen.

Kouluhallituksen esityksestä opetusministeriö voi lopettaa kansanopiston valtionavun, jos opiskelijaviikkojen yhteismäärä alenee 4 §:n 6 kohdassa tarkoitettua vähimmäismäärästä olennaisesti ja pysyväisluonteisesti.

10 §

Kokeiluvalltionavun myöntämisen edellytyksenä on, että opetusministeriö on kouluhallituksen esityksestä hyväksynyt suunnitelman kokeilua varten.

Kokeiluvalltionavun myöntämisen edellytyksenä on, että *kouluhallitus on* hyväksynyt suunnitelman kokeilua varten. *Kokeilussa voidaan poiketa tämän lain säännöksistä siten kuin asetuksella säädetään ja sen nojalla opetusministeriö tarvittaessa määrää.*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 §

Kansanopistolle voidaan myöntää omien huonetilojen hankkimiseen, laajentamiseen ja perusparannuksiin *sekä niitä varten otettujen lainojen maksamiseen* valtionapua ja lainaa valtion tulo- ja menoarviossa tarkoitukseen osoitetusta määrärahasta. Valtionavun saamisen ehtona on, että kansanopiston omien tilojen hankkimiselle ja niiden laajentamiselle on ennen hankkimista tai laajentamista saatu opetusministeriön lupa.

14 §

Kouluhallitus myöntää 2, 2 a ja 8—10 §:ssä tarkoitetun valtionavun ja *opetusministeriö 6 §:ssä tarkoitetun* lisävastuksen *sekä 11 §:ssä tarkoitetun valtionavun ja lainan.*

11 §

Kehittämistehtäviä varten voidaan kansanopistolle myöntää valtionapua valtion tulo- ja menoarvioon varatun määrärahan rajoissa.

Kansanopistolle voidaan myöntää omien huonetilojen hankkimiseen, laajentamiseen ja perusparannuksiin valtionapua valtion tulo- ja menoarviossa tarkoitukseen osoitetusta määrärahasta. Valtionavun saamisen ehtona on, että kansanopiston omien tilojen hankkimiselle ja niiden laajentamiselle on ennen hankkimista tai laajentamista saatu *kouluhallituksen* lupa.

14 §

Kouluhallitus myöntää *tässä laissa* tarkoitetun valtionavun ja lisävastuksen.

Kansanopiston on toimitettava kouluhallitukselle sen antamien ohjeiden mukaisesti tarvittavat tiedot valtionavun ja lisävastuksen määrittämiseksi. Lisäksi opiston on toimitettava kouluhallitukselle sen tarvitsemat tiedot opetuksen järjestämisestä siten kuin asetuksella säädetään.

14 d §

Jos opiskelijalla ei ole 14 c §:ssä tarkoitettua kotikuntaa, suoritetaan valtion varoista oppilaitoksen ylläpitäjälle 14 a §:ssä tarkoitettua korvausta tai 14 b §:ssä tarkoitettua maksuosuutta vastaavat kustannukset kouluhallituksen vahvistamien perusteiden mukaisesti.

15 a §

Yksityisen kansanopiston rehtorin tai johtokunnan 4 a §:n 2 momentin nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukseen siten kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

Muutoksenhausta muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun yksityisen kansanopiston johtokunnan tai muun hallintoelimen tekemään päätökseen säädetään asetuksella.

16 §

Jos opiston valtionapu on lopetettu tai jos opisto on lopettanut toimintansa tai jos valtionavulla hankittua omaisuutta lakataan käyt-

Jos valtionavun maksaminen kansanopistolle on keskeytetty tai lopetettu, valtioneuvosto voi peruuttaa opiston perustamisluvan. Koulu-

Voimassa oleva laki

tämästä tämän lain mukaiseen tarkoitukseen, on myönnettyä valtionapua vastaava osuus omaisuuden käyvästä arvosta palautettava valtiolle, jollei opetusministeriö erityisestä syystä toisin päättä.

17 §

Rehtorin ja opettajan kelpoisuusehdoista säädetään asetuksella. *Valtioneuvosto* voi erityisestä syystä myöntää niistä erivapauden.

Ehdotus

hallitus voi kansanopiston ylläpitäjää kuuluttuaan saattaa perustamisluvan peruuttamista koskevan asian ilman ylläpitäjän hakemustakin valtioneuvoston päätettäväksi.

Jos opiston valtionapu on lopetettu tai jos opisto on lopettanut toimintansa tai jos valtionavulla hankittua omaisuutta lakataan käyttämästä tämän lain mukaiseen tarkoitukseen tai jos opiston vuokra-arvoon oikeuttavat tilat myydään tai luovutetaan opiston toimintaa lakkauttamatta, on myönnettyä valtionapua vastaava osuus omaisuuden käyvästä arvosta palautettava valtiolle, jollei opetusministeriö erityisestä syystä toisin päättä.

17 §

Rehtorin ja opettajan kelpoisuusvaatimuksista säädetään asetuksella ja sen nojalla tarvittaessa määrätään opetusministeriön päätöksellä. *Opetusministeriö voi erityisestä syystä myöntää kelpoisuusvaatimuksista erivapauden.*

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1991.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöön panemiseksi tarpeellisiin toimiin.